

Kampen blijft garnizoenstad

door Joop Kroon

In 1920 dreigt er binnen een termijn van enkele jaren een eind te komen aan de aanwezigheid van militairen in Kampen. Hoe door de stad deze dreiging het hoofd is geboden, wordt in onderstaand artikel beschreven.

Het garnizoen Kampen in 1920

In dat jaar bestaat het garnizoen uit drie opleidingseenheden, te weten het Instructie-Bataljon, de Hoofdcursus en de Centrale Cursus. Sinds 1850 was het Instructie-Bataljon gevestigd in de kazerne aan de Oudestraat, vanaf 1938 de Generaal J.B. van Heutszkazerne geheten. Daar werden jongelui van ongeveer 16 jaar opgeleid tot korporaal of sergeant. In de gebouwen aan de Koornmarkt, waar heden ten dage de Theologische Universiteit is gevestigd, was sinds 1882 de Hoofdcursus ondergebracht. Dat was een opleiding waar beroepsonderofficieren werden opgeleid tot officier. In de voormalige Infirmierie (militair hospitaal) aan de Vloeddijk, hoek Kalverhekkeweg had in 1918 de Centrale Cursus een plek gevonden. Deze opleiding had tot doel om jonge veelbelovende sergeanten voor te bereiden op toelating tot de Hoofdcursus. (Zie de bijlage aan het eind van deze bijdrage). Na de Eerste Wereldoorlog (1914-1918) en de demobilisatie van het Nederlandse leger worden signalen opgevangen dat de stad één of meer van de drie militaire opleidingen zal kwijtraken. Regering en parlement zijn het er over eens dat er minder gelden voor de begroting van het departement van Oorlog nodig zijn. Een bekend verschijnsel na een oorlog en in dit geval na een zeer kostbare mobilisatie. Het gemeentebestuur ontvangt in het najaar van 1920 informatie dat het Instructie-Bataljon naar Nijmegen zal vertrekken. Op 2 november van dat jaar wordt de kwestie in een besloten vergadering van de gemeenteraad besproken. Een tweede, maar wel een positief gerucht luidt dat de minister van Koloniën op zoek is naar een vestigingsplaats voor de opleiding van telegrafisten voor Nederlands-Indië. Burgemeester M. Fernhout zegt dat hij nog onlangs contact heeft gehad met een ambtenaar van het ministerie van Koloniën en dat het tweede gerucht klopt, maar dat het helaas is achterhaald omdat de opleiding inmiddels in Deventer is ondergebracht. De raad dringt er bij het college op

Burgemeester M. Fernhout in zijn werkkamer.
(Collectie Gemeentearchief Kampen)

aan alles in het werk te stellen om het Instructie-Bataljon voor Kampen te behouden. Het raadslid H.H. Bres oppert de idee om het tekort aan oefengelegenheid op te lossen door het aanleggen van een dijk ten westen van de stad, van het Herkenhoofd (Ijsseloever ter hoogte van de molen) naar Brunnepe. De verplaatsing van het bataljon gaat niet door, maar het einde zal toch niet lang meer op zich laten wachten. Dat laatste valt ook op te maken uit de beraadslagingen in de Tweede Kamer

bij de behandeling van de begroting van het departement van Oorlog eind december 1920. De minister gaat niet in op de uitspraak van enkele kamerleden dat het Instructie-Bataljon moet blijven bestaan. Hij laat zich wel duidelijk uit over de Centrale Cursus. Hij zegt namelijk dat 'het instituut van den Centralen Cursus te Kampen voorgoed is gevestigd.'

Het samengaan van de Hoofdcursus met de Koninklijke Militaire Academie te Breda lijkt echter onafwendbaar. Op dat instituut werden sinds 1828 jonge mannen met HBS- of gymnasiumdiploma opgeleid tot officier. Een maand later stelt de minister een commissie in met de opdracht na te gaan hoe er kan worden bezuinigd op de kosten van het militair onderwijs en of het mogelijk is de Hoofdcursus per 1 oktober 1921 over te brengen naar Breda. Kenmerkend is de toevoeging dat het gaat om een proef.

De Haagse signalen worden ook in Kampen gehoord. Niet alleen het gemeentebestuur, maar ook inwoners van Kampen maken zich zorgen. Een aantal burgers, zich belanghebbenden noemend, komt in actie. In de *Kamper Courant* van 26 april 1921 verschijnt een advertentie waarin medestanders worden opgeroepen zich aan te sluiten en gezamenlijk te strijden voor het behoud van de Hoofdcursus voor Kampen.

De in de advertentie aangekondigde bijeenkomst wordt geopend door de heer G. Telder E.J.zn. Verschillende voorstellen worden gedaan, waaronder het benaderen van de leden der Tweede Kamer, met name de heren mr. H.P. Marchant en L.F. Duymaer van Twist, beiden verklaard tegenstander van de voorgenomen verplaatsing. Gemeenteontvanger H.H. Hubenet, oud-officier en opgeleid aan de Hoofdcursus, merkt op dat de stad zelf een genereus

gebaar moet maken. Hij denkt daarbij aan het aanbieden van oefenterrein op Kamper grondgebied in de buurt van Wezep en het betalen van de trein-kosten daar naartoe. Huurverlaging van militaire gebouwen vindt ook veel bijval. Na ampele discussie wordt besloten een commissie in het leven te roepen. Voorzitter wordt de heer Telder en leden de heren J.H. Kok, W. Meijer, J.P. Vos en J. van der Weerd. In korte tijd wordt door de commissie een adres opgesteld waarin de minister van Oorlog wordt verzocht af te zien van de voorgenomen samenvoeging van beide opleidingen. Alleen als het landsbelang deze fusie vereist, zal de commissie zich daarbij neerleggen. Veelzeggend is de wijze waarop de commissie de kern van de zaak aan-geeft: 'een opoffering van den meer democratische Hoofdcursus, ten einde de meer aristocratische Academie te steunen, te schragen en in het leven te houden.' Bedoeld werd dat de het in de naaste toekomst voor jonge onder-officieren onmogelijk zou zijn om officier te worden. Bovendien bleef de toegang tot de Koninklijke Militaire Academie alleen weggelegd voor jonge mannen met een HBS- of gymnasiumopleiding. Verder voert de commissie

Allen, die het met ons eens zijn dat verplaatsing van den Hoofdcursus van Kampen naar Breda, voor ons een groote schadepost (om niet te spreken van een ramp) zou zijn - die met ons meenen, dat het ons aller plicht is om in elk geval te trachten deze inrichting voor onze stad te behouden, verzoeken wij morgen, **WOENSDAGAVOND** te acht uur, bij ons te komen op de bovenzaal van „t COLLEGIE”.

Eenige belanghebbenden.

Advertentie uit de Kamper Courant van 26 april 1921. In het gebouw van de sociëteit 't Collegie, IJsselkade 50, is nu een kantoor van ABN/AMRO gevestigd. (Collectie Gemeentearchief Kampen)

een reeks argumenten aan die pleiten voor het voortbestaan van de Hoofdcursus te Kampen. Men is ervan overtuigd dat het gemeentebestuur bereid is zonodig de gebouwen vrij van huur ter beschikking te stellen.

In de raadsvergadering van 31 mei 1921 komt het onderwerp uitgebreid aan de orde. Fernhout verwoordt het als volgt: 'Het vertrek van eene instelling als de HC zal aan tal van middenstanders van grootere en

kleinere neringdoenden belangrijke schade berokkenen. Ook zal het - zal deze instelling de eenige zijn op den duur die ons ontnomen wordt? - onze gemeente benadeelen; onze stad dreigt door de wegneming van de militaire instellingen aan beteekenis te verliezen.' Burgemeester en wethouders vragen dan aan de raad het college te machtigen om 'aan de Minister van Oorlog te berichten, dat bijaldien de inwilliging van zekere voorwaarden zou kunnen leiden tot het behoud van den HC binnen Kampen, de Raad bereid is zoodanige voorwaarden in ernstige overweging te nemen.' Na ampele discussie wordt het voorstel aangenomen met 12 stemmen voor en 3 tegen.

Het voorstel lijkt enig effect te hebben want eind juni 1921 wordt vanuit Den Haag bericht ontvangen dat de samenvoeging van de Hoofdcursus met de Koninklijke Militaire Academie als proef in ieder geval dat jaar niet doorgaat. Maar een paar weken later blijkt dat de minister van gedachten is veranderd. Hij schrijft aan de directeur van de Hoofdcursus dat deze er rekening mee moet houden dat, als het wetsontwerp wordt aangenomen, de Hoofdcursus met ingang van 1 januari 1922 zal zijn opgegaan in de Koninklijke Militaire Academie. De behandeling van het wetsontwerp duurt langer dan verwacht en de genoemde datum wordt niet gehaald. Maar alle tekenen wijzen erop dat het vertrek onafwendbaar is, als de minister in de Tweede Kamer verklaart dat hij beseft dat het vertrek van de Hoofdcursus uit Kampen voor deze gemeente nadelige gevolgen zal hebben. Om de stad tegemoet te komen zal hij met een aantal ambtgenoten overleggen om als compensatie een ander rijksinstituut in Kampen te vestigen. In maart 1922 maakt de minister tijdens de behandeling van de begroting bekend dat de verplaatsing niet voor 1 oktober 1922 zal plaatsvinden en hij voegt daaraan toe dat de regering nog steeds vasthoudt aan het wetsvoorstel betreffende de reorganisatie van het militair onderwijs.

Ondanks deze voor Kampen negatieve berichten put men in de stad toch weer enige hoop uit het verschuiven van de datum. Begin mei 1922 komt het parlementslid Duymaer van Twist op uitnodiging van het weer actief geworden comité naar Kampen om de zaak toe te lichten en vragen te beantwoorden. Hij is van mening dat het vertrek van de Hoofdcursus niet meer valt tegen te houden, maar uitstel is misschien wel een mogelijkheid. Dat uitstel kan misschien worden verkregen door in Kampen een opleiding te starten waar onderofficieren de hoogste klassen van HBS en gymnasium zouden kunnen doorlopen. Een verzwaarde uitvoering van de Centrale Cursus. Aansluitend zouden zij dan de officiersopleiding in Breda kunnen gaan volgen. Tot de vestiging van een dergelijke opleiding zou de Hoofdcursus in Kampen moeten blijven. Vanuit de zaal komt enthousiast bijval, behalve van de directeur van de HBS, dr. H.J. van der Stadt, die het plan als onpraktisch en zeer kostbaar naar de prullenbak verwijst. Aan het eind van de avond wordt besloten dat het comité weer met nieuwe kracht aan de slag zal gaan om te redden wat er nog te redden valt. De voorzitter van de bijeenkomst, de heer Telder, geeft het comité het advies om ook het kamerlid H. Colijn te benaderen. Deze was net als Duymaer van Twist indertijd aan de Hoofdcursus opgeleid. Maar alle inspanningen van het comité zijn vergeefs. Het gemeentebestuur en het comité krijgen te horen

dat het besluit tot samenvoeging van Hoofdcursus en de Koninklijke Militaire Academie definitief is. Het zal niet meer in 1922 plaatsvinden maar een jaar later. De Centrale Cursus zal nog een jaar langer in Kampen blijven functioneren.

Het einde van de drie opleidingen

De Hoofdcursus vertrekt als eerste. Op maandag 1 oktober 1923 vertrekt de Hoofdcursuscompagnie per trein naar Breda en komt daar omstreeks 16.00 uur aan. Onder begeleiding van de stafmuziek van het 6de Regiment Infanterie marcheren de cursisten naar de Koninklijke Militaire Academie. Op het voorplein van het Kasteel, het onderkomen van de cadetten in het centrum van de stad, staat de vrijwel voltallige academie aangetreden. Na het militaire ceremonieel, toespraken en het defilé is er een gezamenlijke maaltijd, gevolgd door een gezellig samenzijn. Tijdens die bijeenkomst wordt door de voorzitter van het Cadettencorps (leerlingenvereniging) een krans gehecht aan het uit de Koornmarktkazerne te Kampen afkomstige tableau waarop de namen van gesneuvelde oud-leerlingen van de Hoofdcursus zijn vermeld. De 'hoofdcursianen' zullen als 'cadetten' hun opleiding in Breda voltooien, waarna er een eind zal zijn gekomen aan de mogelijkheid dat onderofficieren konden opteren voor een officiersopleiding.

De leerlingen van de nauw met de Hoofdcursus verbonden Centrale Cursus blijven nog een jaar in Kampen. Zij zullen met ingang van 1 oktober 1924 naar de Koninklijke Militaire Academie in Breda gaan om hun opleiding af te maken. Dan zal ook een eind zijn gekomen aan de vooropleiding om toegang te verkrijgen tot de officiersopleiding. De *Kamper Courant* voegt aan het bericht toe dat na bijna 75 jaren de alom bekende uitdrukking 'naar Kampen gaan' niet meer zal klinken.

Het einde van het Instructie-Bataljon was eigenlijk al in 1922 in gang gezet. In dat jaar wordt namelijk het muziekkorps van het Instructie-Bataljon ontbonden. In augustus 1922 geven de muzikanten een afscheidsconcert voor de burgerij. Een maand later wordt bekend dat of het militaire hospitaal in Harderwijk, of dat te Kampen zal worden gesloten. Het hospitaal in Kampen was indertijd opgericht als een nevenvestiging van het Instructie-Bataljon en de opheffing lag dan ook voor de hand. In Kampen was het hospitaal vanaf 1916 gehuisvest in het voormalige stadsziekenhuis aan de Vloeddijk, hoek Molenstraat. Over de opheffing van het Instructie-Bataljon worden de geluiden steeds sterker. Wat dat betreft zegt een bericht in de *Kamper*

Courant van 7 augustus 1923 meer dan genoeg. Uit de *Staatscourant* heeft men het bericht overgenomen dat in verband met de inkrimping van het aantal beroepszonderofficieren bij de infanterie er dit jaar geen vrijwilligers bij het Instructie-Bataljon worden aangenomen. In januari 1924 krijgt het gemeentebestuur van het ministerie van Oorlog bericht dat na het examen in september van dat jaar het Instructie-Bataljon zal worden ontbonden. De korporaals die dan niet zijn geslaagd kunnen bij de regimenten hun opleiding afmaken.

Zaterdagmiddag 13 september 1924 treedt het al behoorlijk geslonken Instructie-Bataljon voor het laatst aan in de Exercitieloods aan de Buiten Nieuwstraat voor het 'afpresenteren' van de laatste lichterling. Het zijn 57 kersverse sergeanten waarvan er zestien nog de kans krijgen in Breda de Centrale Cursus te volgen, voordat ook dat instituut zal worden opgeheven. Er zijn geen militaire en burger autoriteiten bij aanwezig. Kapitein P. Keg, de laatste commandant, houdt een toespraak en laat aan het eind van de ceremonie het vaandel uittreden. Dit vaandel zal kort daarop naar het Legermuseum te Doorwerth, nu in Delft, worden overgebracht. Het einde van het bataljon verloopt, in tegenstelling tot het vertrek van de Hoofdcursus, vrijwel geruisloos. De officiële opheffingsdatum is 1 oktober 1924. In de betreffende legerorder wordt kort aandacht besteed aan dit feit met de woorden: 'Bij dit Bataljon hebben, gedurende de 74 jaren, waarin het tot de organisatie van de landmacht behoorde, duizenden officieren en onderofficieren van het Nederlandsche en van het Nederlandsch Indische leger hun eerste opleiding ontvangen. Velen hunner bereikten de hoogste rangen; velen ook lieten in de overzeesche gewesten het leven voor het vaderland. Bij het opheffen van het Bataljon, door de tijdsomstandigheden geboden, past een woord van dank en hulde aan allen, die er in de loop der jaren toe hebben bijgedragen, deze inrichting voor kaderopleiding op zoo uitnemende wijze aan haar doel te doen beantwoorden.'

Als laatste gebeurtenis komt de inspecteur der Infanterie, generaal-majoor W.S.A.A.H.M. van Rijswijk de Jong, op dinsdag 30 september 1924 naar Kampen om in aanwezigheid van ongeveer vijftig overgeblevenen van de vaste staf, de burgemeester en de gemeentesecretaris, stil te staan bij het 74-jarig verblijf van het bataljon in Kampen. Burgemeester Fernhout memoreert de betekenis die het bataljon voor de stad heeft gehad en spreekt zijn vreugde erover uit dat er tekenen zijn dat een nieuwe opleiding in aantocht is. De ongeveer een half uur durende bijeenkomst wordt besloten door kapitein Keg, die beide sprekers bedankt en het nu overtollige militaire en

burger personeel oproept hun uiterste best te doen bij de vervulling van de nieuwe functie.

Hoe nu verder?

Nadat in januari 1924 de minister van Oorlog zijn besluit tot opheffing van het Instructie-Bataljon heeft bekend gemaakt, is het Duymaer van Twist die als lid van de Tweede Kamer het nog diezelfde maand voor Kampen opneemt, zoals hij dat ook had gedaan bij het plan om de Hoofdcursus naar Breda te verplaatsen. Hij vraagt de minister of deze bereid is 'te overwegen de school voor verlofsofficieren, die zich thans te Amersfoort bevindt, ter wille van een betere kazernerij en een doelmatiger onderwijsgelegenheid, naar Kampen over te brengen?' Begin februari antwoordt de minister dat hij van plan is de opleiding van verlofsofficieren in Breda te concentreren. Dit was een nieuwe opleiding waar dienstplichtigen met een HBS- of gymnasiumopleiding aan diverse scholen werden opgeleid voor luitenantfuncties. Tot die tijd bestond het officierskorps geheel uit beroepsofficieren. Voor Kampen lijkt echter het doek gevallen en de redacteur van de *Kamper Courant* vraagt zich af wat de regering er voor in de plaats zal geven. In die tijd verschijnen regelmatig artikelen over de 'Zuiderzeeplannen' van de regering en diezelfde redacteur voegt eraan toe 'dat Burgemeester en Wethouders volkomen verstaan van welk een eminent belang de Zuiderzeeplannen zijn voor deze stad.'

Maar de stad legt zich niet neer bij deze gang van zaken. Op 23 april 1924 schrijft burgemeester Fernhout een zeer uitgebreide brief aan de minister van Oorlog waarin hij de stad aanbeveelt om er de scholen voor verlofsofficieren van de infanterie te concentreren. In deze brief worden alle mogelijke factoren die pleiten voor een garnizoen op een rij gezet. Teveel om die hier allemaal te herhalen. Nieuw is om een gebied van ruim 360 hectare van de Wezeper Heide, doorsneden door de weg Wezep-Heerde, dat eigendom is van de gemeente, aan te bieden als oefenterrein. Het overgrote deel van dat stuk grond was door de gemeente in 1886 aangekocht als waterwingebied voor de toen nog aan te leggen drinkwatervoorziening in Kampen. Voor vervoer naar het oefenterrein mogen de militairen twee dagen per week gratis gebruik maken van de trein tussen Kampen en Wezep. Het is zelfs mogelijk daar voorzieningen te maken voor schietoefeningen tot 1000 meter. In de stad is voldoende woongelegenheden voor officieren en zo nodig kan bouwterrein geschikt worden gemaakt voor woningen voor onderofficieren. Verder zijn er een 'Christelijk en R.K. tehuis voor

militairen en kerken van alle nuanceering kunnen in de geestelijke behoeften der a.s. verlofsofficieren voorzien.’ In een volgende brief verwijst de burgemeester ook nog naar de geringe plaatselijke belastingen, waarbij hij benadrukt dat de plaatselijke inkomstenbelasting in 1923 met 20% en in 1924 met 33,5% was verlaagd en de stad geen vermogensbelasting kent.

Op 17 april 1924 brengt burgemeester Fernhout een bezoek aan de minister van Oorlog dr. J.J.C. van Dijk om de stad aan te bevelen als garnizoensplaats. Hij krijgt de toezegging dat de minister binnenkort de stad zal bezoeken waarbij de burgemeester de gelegenheid zal krijgen om alle voordelen van de stad als garnizoensplaats aanschouwelijk te presenteren. Tijdens dat bezoek op 25 april 1924 wordt vooral gesproken over het Burgerweeshuis aan de Vloeddijk en het Grootburgerweeshuis aan de Cellebroedersweg. De besturen van beide weeshuizen hadden besloten in verband met het sterk teruggelopen aantal wezen om per 1 augustus 1923 de wezen in één gebouw onder te brengen. Het lag voor de hand dat de regenten het in 1892 gebouwde weeshuis aan de Vloeddijk wilden handhaven. Om die reden had de burgemeester dat gebouw niet in zijn brief vermeld, maar wel het Grootburgerweeshuis, een deels eeuwenoud kloostergebouw dat veel onderhoud vergde. Het is niet vreemd dat de minister een uitgesproken voorkeur heeft voor het gebouw aan de Vloeddijk en het erachter gelegen schoolgebouw waarin de Stadsnaaischool en een bewaarschool waren ondergebracht. Immers het onderhoud zou gewoontegetrouw voor rekening van zijn departement komen. Dit schoolgebouw, via een poortje te bereiken vanaf het Brigittenplein, was in 1903 gebouwd op de plaats van de gemeentelijke Bank van Lening. De burgemeester belooft alle medewerking en korte tijd later worden voorbereidingen getroffen de beide scholen te verplaatsen naar het gebouw staande op de hoek van de Vloeddijk en de Kalverhekkeweg. Dat gebouw was in 1853 gebouwd als ziekeninrichting voor het Instructie-Bataljon en vanaf 1918 in gebruik als kazerne voor de Centrale Cursus, waarbij de benaming Infirmierie had plaatsgemaakt voor Vloeddijkkazerne.

Uit het overleg met de beide colleges van regenten komt naar voren dat zij bereid zijn één van beide gebouwen af te stoten, met een voorkeur voor het oude Grootburgerweeshuis. De burgemeester is echter van oordeel dat het ‘imposante gebouw’ aan de Vloeddijk meer indruk zal maken dan het gebouw aan de Cellebroedersweg. Beide weeshuizen waren ongeveer even groot. Fernhout krijgt het voor elkaar dat hij zijn ‘imposante’ gebouw kan aanbieden. Hoewel het gebouw aan de Cellebroedersweg reeds op 1 januari

1924 was ontruimd, zijn de regenten alsnog bereid aan de wensen van de burgemeester tegemoet te komen op voorwaarde dat de gemeente de kosten voor haar rekening zal nemen. De huur die de gemeente voor het gebouw aan de Vloedijk wil betalen, vormt dan nog wel een beletsel evenals de omvang van de door de regenten gewenste aanpassingen van het gebouw aan de Cellebroedersweg. Uiteindelijk krijgen de regenten groten-deels hun zin en worden de wezen van beide weeshuizen weer overgebracht naar de Cellebroedersweg. Vandaar dat boven de ingang van het gebouw de benaming DE WEESHUIZEN is aangebracht.

In de besloten raadsvergadering van 29 april 1924 wordt de raad uitvoerig op de hoogte gesteld van de stand van zaken met betrekking tot de eventuele komst van de opleiding voor verlofsofficieren. Mocht het niet lukken dan zal Fernhout zich inspannen voor de komst van een regiment infanterie. De raad en het college zijn echter van mening dat de stad meer is gediend met een opleidingseenheid dan met een 'paraat' onderdeel. Kennelijk is er nog veel bekend over de lusten maar ook de lasten van de 'parate' troepen die tot 1840 in Kampen waren gelegerd. In de besloten raadsvergadering van 21 mei 1924 wordt voor het laatst zeer uitvoerig gesproken over de door de stad gedane toezeggingen aan het ministerie van Oorlog. Uiteindelijk blijkt er maar één heikel punt te zijn, namelijk een mogelijke aanleg van een schietbaan achter de huizen van 'Des Werkmansvriend', aan wat nu de Oranjesingel heet. Het betrof een opgespoten terrein van ongeveer acht hectare bestemd voor woningbouw (aanleg Emmastraat en begin Wilhelminalaan). Nogal wat raadsleden vinden dat vooral de geluidsoverlast en de veiligheid een schietbaan aldaar in de weg staan. De burgemeester zegt toe ernstig rekening te zullen houden met deze bezwaren en de raad denkt dat het ministerie de plek ook ongeschikt zal vinden. Aan het eind van de vergadering blijkt dat er nog maar één tegenstander is om de stad weer van een garnizoen te voorzien, namelijk het raadslid G. Post. Hij zegt geen militarist te zijn en betwijfelt of de arbeiders in de stad er wel baat bij zullen hebben.

Het stadsbestuur wordt niet lang in het ongewisse gehouden. Begin juni 1924 wordt burgemeester Fernhout vertrouwelijk op de hoogte gebracht dat het in het voornemen van de minister van Oorlog ligt om de betreffende scholen in Kampen te concentreren. Breda en Amersfoort zijn afgevallen. Nog onduidelijk is of alle beschikbare gebouwen in gebruik zullen worden genomen. Het gemeentebestuur wil vooral graag weten of de Manege (nu zalencentrum Hanzestad bij de Bovenhaven) en de Koornmarktkazerne

nog voor het ministerie van belang zijn en om hoeveel militairen het gaat. De kazerne staat in de belangstelling van de Theologische School in verband met een op handen zijnde verbouwing van het complex Oudestraat 6. Het antwoord op die vragen komt snel. De nieuwe school zal ongeveer 400 leerlingen tellen. Hun opleiding zal een jaar duren. Verder kan gerekend worden op 30 à 40 officieren, ongeveer evenveel onderofficieren en ± 200 manschappen voor ondersteunende taken. Bij dat grote aantal soldaten is inbegrepen een oefendetachment ten behoeve van de opleiding van de toekomstige (dienstplichtige) luitenants. Verder is bericht ontvangen dat het leegstaande weeshuisgebouw aan de Celrebroedersweg ongeschikt is om als kazerne te dienen. De militaire autoriteiten vinden het weeshuis met aangrenzende school aan de Vloeddijk en Bregittenplein wel geschikt, evenals het gebouw van de voormalige Hoofdcursus aan de Koornmarkt. In de kazerne aan de Oudestraat denkt men de 200 soldaten te legeren. Ook kan daar een ziekenzaal worden ingericht en zouden een aantal onderofficieren met hun gezinnen er hun intrek kunnen nemen. Het gebouw van de voormalige Centrale Cursus denkt men slechts voor een klein deel nodig te hebben. Dat het gemeentebestuur bereid is grote offers te brengen blijkt uit een brief van 30 juni 1924. In dit schrijven wordt, naast het eerder gedane aanbod om bouwterrein achter de 'Werkmansvriend' te bestemmen voor oefenterrein, een alternatief geboden. Uit de besprekingen is ook naar voren gekomen dat men de Zandberg en de schietbaan eigenlijk te ver weg vindt liggen. De oplossing zou kunnen zijn om van de gemeenteweide op de Greente een terrein van maximaal 15 hectare, zijnde een vierde van het totaal, te bestemmen voor oefenterrein. Aan de rand van dat terrein kunnen dan twee schietbanen worden aangelegd. Kennelijk is men niet vergeten dat in het midden van de vorige eeuw aldaar ook schietoefeningen werden gehouden. Ook vermeldenswaard is de verzekering dat militairen kosteloos gebruik mogen maken van het eerdaags aan te leggen sportterrein achter de Buitensociëteit (nu de Buitenwacht bij het station).

Te vroeg gejuicht?

Onverwacht dreigt er een kink in de kabel te komen. Eind juli 1924 heeft het college bericht vanuit den Haag ontvangen dat een vestiging per 1 oktober van dat jaar niet kan plaatsvinden omdat de Tweede Kamer de stukken te laat heeft ontvangen en het voorstel niet tijdig meer kan behandelen. Maar het ministerie van Oorlog gaat ervan uit dat de Kamer wel met het plan zal instemmen. Dat is echter te optimistisch gedacht. Er ontstaat een

beweging onder Kamerleden die, gesteund door stukken in landelijke kranten, Kampen ongeschikt achten als vestigingsplaats voor de geconcentreerde opleidingen. De gemeenteraad heeft dat ook opgemerkt en daar spreekt men zelfs van een in de kranten gevoerde hetze tegen Kampen. Sommige raadsleden menen echter dat dit wel eens in het voordeel van de stad kan uitpakken, immers de minister is heel goed geïnformeerd en zal de Kamer wel weten te overtuigen. Op 22 augustus 1924 wordt vanwege het ministerie van Oorlog bekend gemaakt dat met ingang van 6 oktober 1924 in de gebouwen van het Instructie-Bataljon een groep van ongeveer 85 leerlingen zal worden opgeleid tot verlofofficier bij de infanterie. Nu kan men openlijk spreken over de vestiging van de School Verlofsofficieren der Infanterie (SVOI) te Kampen. De overige, ongeveer 300, leerlingen kunnen nog in Breda en Amersfoort worden opgeleid. Hierbij zijn inbegrepen de infanteriecadetten van de Koninklijke Militaire Academie die het eerste jaar van hun driejarige opleiding ook op deze nieuwe school zullen doorbrengen. De opleiding van de dienstplichtigen duurt tien maanden. In ieder geval staat vast dat in beide plaatsen onvoldoende ruimte is om de gehele opleiding te huisvesten en dat is voor Kampen een geruststellende gedachte.

In de brief van 22 augustus wordt herinnerd aan eerdere gedane toezeggingen, zoals het gratis treinvervoer en de oefengelegenheid op de Greente en het gratis gebruik van het nieuwe sportterrein. Op 30 augustus schrijft de burgemeester aan de minister dat het gemeentebestuur met vreugde van de inhoud van de brief van 22 augustus kennis heeft genomen. Natuurlijk mag de minister ervan uitgaan dat de gemeente de eerder gedane toezeggingen zal gestand doen. Korte tijd later kan de burgemeester de minister geruststellen naar aanleiding van diens vrees dat er te weinig woningen voor officieren en onderofficieren beschikbaar zouden zijn. Hij schrijft dat uit een inventarisatie is gebleken dat in Kampen veertien officiers- en zes onderofficierswoningen te huur of te koop zijn. In IJsselmuiden zijn dat er vier, respectievelijk drie. Verder is in de bestaande militaire gebouwen nog eens een tiental onderofficierswoningen beschikbaar. Bovendien is de bouwvereniging 'Eenvoud' bereid de in de loop van 1924 vrijkomende woningen aan onderofficieren te verhuren. Naar schatting zullen dat er negen of tien zijn. Tot slot houdt de gemeente bouwgrond aan de IJsselkade in reserve tot na de goedkeuring van de plannen van de minister in de Tweede Kamer. Op die plek, bekend als het Turfterrein (nu IJsselkade 57a - 58), is ruimte voor zes herenhuizen of twaalf boven- en benedenwoningen.

Het gemeentebestuur heeft inmiddels begrepen dat de komst van een nieuw garnizoen nog allerminst zeker is omdat de Tweede Kamer nog als spelbreker kan optreden. Er zijn namelijk meer kapers op de kust en in de toenmalige invloedrijke katholieke krant *De Maasbode* is tegen een nieuw garnizoen te Kampen geageerd. Breda ligt toch meer voor de hand, want daar was al een garnizoen en er is ook voldoende oefenruimte beschikbaar. Eén van de argumenten die tegen Kampen worden gebruikt, is het relatief hoge sterftecijfer van de bevolking. Maar burgemeester Fernhout laat zich dat niet aanleunen en stuurt naar het ministerie een vergelijkende lijst van sterftepercentages van beide steden over de periode 1880 tot en met 1923. Beide steden doen daarin niet voor elkaar onder, Kampen heeft zelfs een minimaal voordeel.

Het gevaar afgewend

Het is de burgerij in de loop van 1924 natuurlijk ook niet ontgaan dat er gevaar dreigt dat de gedane toezeggingen niet zullen worden nagekomen. Opnieuw slaat een groep vooraanstaande burgers de handen ineen onder de naam 'Comité van Kamper Ingezetenen' onder voorzitterschap van de heer J.H. Kok. Nog elf andere burgers waaronder de eerdergenoemde heer Telder maken deel uit van het comité. In september 1924 schrijft het comité een open brief aan de leden van de Tweede Kamer. De brief is in de vorm van een brochure gedrukt en bevat achttien pagina's tekst en een dertigtal foto's waarmee in woord en beeld de stad wordt aangeprezen. Op de kaft staat de veelzeggende tekst: 'Het Wetsontwerp inzake de concentratie van de Scholen voor Verlofs-Officieren der Infanterie te Kampen en De agitatie in de Pers tegen dit voorstel. Kort en krachtig is samengevat wat het comité heeft bewogen om de open brief te schrijven, namelijk: 'Het doel van ondergeteekenden is aan te toonen, hoe onjuist en absoluut ongemotiveerd deze Pers-actie tegenover de Gemeente Kampen is geweest.' Op de achterzijde staat de tekst: 'overdruk of overname in elken vorm geoorloofd en zelfs gewenscht.' Verder is ook de vereniging 'Kampen Vooruit' zeer actief. Begin oktober 1924 wordt bekend dat de Tweede Kamer heeft ingestemd met de vestiging van een deel van de verlofsschool in Kampen. Hoewel de Eerste Kamer nog zijn goedkeuring moet uitspreken over de begroting van het departement van Oorlog, weerhoudt dat de militaire autoriteiten niet om enkele dagen later de opleiding in Kampen te starten. Onder commando van kapitein Keg betrekken een deel van het kader en een detachement leerlingen de kazerne aan de Oudestraat. Gemeentebestuur en burgerij zien hierin de vervulling van hun wensen. Op donderdag 16 oktober komen

Voormalig Burgerweeshuis Vloeddijk 38, in 1925 in gebruik genomen als kazerne.
(Collectie Gemeentearchief Kampen)

het comité en vele sympathisanten in jubelstemming in de Stadsgehoorzaal bijeen. Het gemeentebestuur wordt bedankt voor de inspanningen die het zich had getroost en die uiteindelijk ervoor hebben gezorgd dat de Kamper kazernes weer zullen worden bevolkt. Omstreeks half acht gaat men in optocht en voorafgegaan door het Stedelijk Muziekkorps naar het stadhuis. Na korte tijd verschijnen de burgemeester en enige hoogwaardigheidsbekleders op het balkon. Nadat het Wilhelmus door de vele belangstellenden is gezongen, gaat de stoet verder via Oudestraat, Venestraat en Burgwal naar de woning van de heer Kok, Cellebroedersweg 15. Op de stoep voor zijn huis wordt hem hulde gebracht voor alles wat hij de afgelopen tijd heeft gedaan om Kampen aan te prijzen als vestigingsplaats voor de verlof-school. Vervolgens gaat de stoet verder langs de Burgwal naar de Nieuwe Markt om daar te worden ontbonden. Het comité heeft in de Koffiekamer van de Stadsgehoorzaal nog een gezellig samenzijn, waarbij ook een deputatie van leerlingen van de verlofschool aanwezig is.

Begin november kan de burger van Kampen weer het schouwspel gadeslaan van uitrukkende militairen met een trompetter voorop. Het zijn nog bescheiden aantallen, eind november gaat het om bijna 60 leerlingen.

Om de aankomende jonge vaandrags te kunnen oefenen wordt begin januari 1925 een oefendetachment van bijna honderd man permanent in de kazerne aan de Oudestraat gelegerd. Een paar weken later arriveert uit Middelburg de nieuwe militaire arts, officier van gezondheid 2de klasse J.W. Jacobze. Dokter Jacobze blijft tot 1 februari 1930 in functie en zal zich vanaf die datum geheel aan zijn huisartsenpraktijk wijden. Wel blijft hij reserveofficier en eind 1938 zal hij in actieve dienst terugkeren als opvolger van officier van gezondheid 2de klasse W.F.H. Brunet de Rochebrune. Hij blijft, evenals zijn voorganger, ook zijn huisartsenpraktijk voortzetten.

De politieke besluitvorming loopt zoals verwacht. Nog net voor de jaarwisseling weet het Kamper raadslid W. Meijer, burgemeester van IJsselmuiden en lid van het comité, in de laatste vergadering van de gemeenteraad in 1924 te melden dat de vorige dag, 29 december 1924, de Eerste Kamer heeft ingestemd met de concentratie van de opleidingen in Kampen.

Op 14 januari 1925 ontvangt het college officieel het verlossende bericht dat beide kamers der Staten-Generaal met het wetsontwerp van de minister van Oorlog betreffende de regeling van de verlofsscholen hebben ingestemd. In hoeverre de open brief heeft bijgedragen aan de voor Kampen gunstige uitkomst is schrijver niet bekend. Korte tijd later komt er bericht van het ministerie dat de minister gebruik maakt van de ruimte hem door het parlement gegeven om zonodig een deel van de opleiding nog enige tijd in Breda te laten. Het komt erop neer dat de eerstejaars infanteriecadetten van de Koninklijke Militaire Academie en ongeveer een kwart van de aanstaande verloffofficieren niet naar Kampen komen. De genoemde cadetten (aanstaande beroepsofficieren) zijn dan al gestart met hun praktische opleiding in het eerste studiejaar aan de bestaande school voor verloffofficieren in Breda.

Hoe zijn de beloften waargemaakt

Begin 1925 zijn de volgende gebouwen en terreinen door de gemeente verhuurd of kosteloos ter beschikking gesteld aan het ministerie van Oorlog:

- het weeshuisgebouw Vloeddijk 38 (voormalig Burgerweeshuis) voor legering van leerlingen;
- het schoolgebouw aan het Bregittenplein achter het weeshuis, hierin komen een eetzaal, kantine en keuken;
- het schoolgebouw Vloeddijk 41 (voormalige school A, later gesloopt voor nieuwbouw telefooncentrale), voorlopig geen bestemming;
- het gebouwencomplex aan de Koornmarkt (voormalig gebouw van de

- Hoofdcursus), zal dienst doen als schoolgebouw;
- het kazernegebouw aan de Oudestraat (voorheen kazerne van het Instructie-Bataljon), hierin zullen het oefendetachment en andere ondersteunende diensten worden ondergebracht;
 - 236 hectare op de Wezeperheide (gemeentelijk waterleidinggebied) voor (schiet)oefeningen;
 - 10 hectare op de 'Greente' voor (schiet)oefeningen;
 - het sportterrein achter de Buitensociëteit voor een aantal uren per week;
 - de Zandberg met schietbaan en hindernisbaan.

In het contract dat de gemeente met het ministerie medio 1925 sluit, wordt onder meer het volgende overeengekomen:

- het aantal leerlingen wordt geschat op maximaal $\frac{3}{4}$ van een totaal van ongeveer 400 ($\frac{1}{4}$ voorlopig nog in Breda);
- het oefendetachment krijgt een sterkte van ongeveer 250 man;
- de aanpassing van de gebouwen is voor rekening van de gemeente en wordt begroot op f85.000,-;
- mocht het aantal leerlingen boven 400 komen, dan zal op kosten van de gemeente de eetzaal worden vergroot en een gymnastieklokaal worden gebouwd en zal school A ter beschikking worden gesteld;
- de kosten van tweemaal per week vervoer per tram naar en van Wezep zijn tot een maximum van f8000,- voor rekening van de gemeente;
- het contract heeft een looptijd van 40 jaar en eindigt op 1 juli 1965.

Een half jaar later

Het ministerie van Oorlog maakt begin 1925 bekend dat 1 juni 1925 de officiële oprichtingsdatum is van de nieuwe school en dat de beide scholen te Amersfoort en Breda op 30 juli 1925 zullen worden opgeheven. De school zal voorlopig drie in plaats van vier compagnieën tellen. De 1ste en 2de Compagnie komen in Kampen en de 4de Compagnie blijft nog enige tijd in de Kloosterkazerne te Breda. Vooralsnog komt er geen 3de Compagnie. Dat de data niet overeenstemmen met de start van de school te Kampen komt door het feit dat de oude scholen eerst hun lopende opleidingen moeten afmaken. Kapitein Keg, de commandant van de school in oprichting, wordt enige tijd later opgevolgd door majoor C.M. Donck, die indertijd in Kampen bij het Instructie-Bataljon zijn militaire loopbaan is begonnen en via de Hoofdcursus in 1896 tot officier is benoemd.

Half maart en half september start de tien maanden durende opleiding die wordt afgesloten met een bevordering tot sergeant. Vervolgens gaat de sergeant voor zes weken naar een onderdeel. Op 1 januari van het volgende jaar wordt men vaandrig en dient dan nog twintig dagen in die rang. Weer op 1 januari van het volgende jaar kan men tot reserve 2de luitenant worden bevorderd. De man heeft dan inmiddels drie dienstjaren achter de rug en dat komt overeen met de opleidingsduur van de beroepsluitnants aan de Koninklijke Militaire Academie te Breda.

Reden tot een feest

Hoewel de school al meer dan een half jaar functioneert, wordt in overleg met de militaire autoriteiten bepaald dat op maandag 20 juli 1925 met enig feestelijk vertoon het nieuwe garnizoen door de stad zal worden verwelkomd. Burgemeester Fernhout zal de blijdschap namens het college tot uitdrukking brengen door op het stadhuis een feestelijke ontvangst van militaire- en burgerautoriteiten te organiseren. Het gemeentebestuur nodigt naast de minister van Oorlog ook de commandant, de officieren en deputaties van het onderofficierskorps en van de leerlingen voor een ontvangst op het stadhuis uit. Bij de vele burger genodigden ontbreekt natuurlijk niet het voltallige ‘Comité tot uitgifte der brochure inzake de bezwaaren tegen Kampen als garnizoensstad.’ De voorganger van burgemeester Fernhout,

De SROI op 24 juli 1930 aangetreden op de Koornmarkt. (Collectie Gemeentearchief Kampen)

mr. J.D.Æ. van Blommestein (burgemeester 1897-1919), schrijft dat hij helaas van de uitnodiging geen gebruik kan maken omdat hij door zijn doofheid niemand meer kan verstaan.

Twee jaar eerder, 13 juli 1923, was afscheid van de Hoofdcursus genomen en nu wordt het voormalige Hoofdcursusgebouw weer in gebruik genomen ten behoeve van de staf, bibliotheek, leslokalen, kantine en eetzaal. Dat gebouw zal in het vervolg als de Kazerne aan de Koornmarkt worden aangeduid.

's Middags is er een mars door de stad begeleid door het Stedelijk Orkest. Na de mars speelt De Broederband op de Nieuwe Markt. Na afloop van de ontvangst op het stadhuis biedt het gemeentebestuur een concert aan door het Stedelijk Orkest in de tuin van de Buitensociëteit voor de genodigden, de leden van de sociëteit, de gemeenteraad en alle leerlingen van de Verlofschool. Eigenlijk bestaat de school in Kampen dan nog uit slechts een compagnie. Op 1 oktober 1925 wordt de tweede compagnie opgericht, waarmee de school te Kampen voorlopig op sterkte is.

Wat komt er terecht van de toezeggingen?

Zoals hiervoor is beschreven heeft het gemeentebestuur zich niet onbetuigd gelaten in het doen van beloften om de minister van Oorlog zo gunstig mogelijk te stemmen om voor Kampen te kiezen als vestigingsplaats voor de SVOI. Over het algemeen zijn beide partijen tevreden, maar met de beschikbaarheid van woningen blijkt het niet goed te gaan. Zelfs oud-minister Van Dijk trekt aan de bel en herinnert het gemeentebestuur aan de destijds gedane toezeggingen. Maar het particulier initiatief om woningen te bouwen is te optimistisch ingeschat. In 1926 voelt het gemeentebestuur zich verplicht vijf middenstandswoningen te laten bouwen, die met voorrang aan officieren zullen worden verhuurd. De raad gaat pas na drie behandelingen schoorvoetend akkoord om aan de Singelweg, nu hoek Louise de Colignysingel en Oranjesingel, vijf woningen te bouwen, die bij vele stadgenoten nog bekend staan als de 'officierswoningen.' Verder hoopt men dat de realisatie van woningbouw op het opgespoten terrein achter 'De Werkmansvriend' soulaas zal bieden.

Het volgende illustreert hoe inventief men met het gebrek aan woonruimte wist om te gaan. Hoewel de Koornmarktspoort door het rijk aan de gemeente is teruggegeven, zal op verzoek van de commandant van de SVOI het woongedeelte van de poort eind 1925 aan sergeant-majoor foerier H. Brunt worden verhuurd. Maar dat is van korte duur, omdat het ministerie van Oorlog de

poort ongeschikt acht voor bewoning. Op 27 mei 1926 heeft Brunt met zijn gezin de poort al weer verlaten. Op advies van de directeur van Gemeentewerken besluit het college de raad niet meer voor te stellen de poort als woning te verhuren. Brunt is de laatste bewoner geweest.

De verbouwing van het voormalige Burgerweeshuis aan de Vloedijk verloopt volgens plan. Men denkt 200 leerlingen onder te brengen in het gebouw Vloedijk 38 en de achterliggende gebouwen. Na aanpassing worden deze gebouwen op 20 juli 1926 in gebruik genomen. De commandant van de SVOI acht nu de tijd rijp om het gemeentebestuur en vertegenwoordigers van de burgerij uit te nodigen voor een ontvangst. Deze vindt de volgende dag plaats, hierbij zijn de burgemeester en de inspecteur der Infanterie de belangrijkste gasten. Ook de voorzitter van het college van regenten van het Burgerweeshuis, de heer J.H. Kok, is uitgenodigd. Na diverse toespraken wordt het gebouw bezichtigd, waarbij een ieder kan constateren dat kantine, eetzaal en legeringkamers een eenvoudige maar toch gezellige indruk maken. Boven de ingang is behalve de aanduiding 'Burgerweeshuis' nu ook de afkorting SVOI aangebracht. Verder herinneren nog twee zaken aan het weeshuis, namelijk het poortje naast het gebouw en de regentenkamer.

In de kantine worden de gasten aangenaam verrast door het feit dat het bekende schilderij voorstellende de bestorming van het verdedigingswerk Batoe Iliq (ofwel Baté Ilië) daar een plaats heeft gekregen. Dit schilderij van Jan Hoyneck van Papendrecht (1858-1933) was in die tijd onder militairen zeer bekend. De bijbehorende geschiedenis is als volgt. Op 27 augustus 1904 bezocht luitenant-generaal Johannes Benedictus van Heutsz Kampen, waar hij zijn militaire loopbaan bij het Instructie-Bataljon was begonnen en waar hij ook de Hoofdcursus had doorlopen. De generaal was kort tevoren benoemd tot gouverneur-generaal van Nederlands-Indië en zou begin september naar de Oost afreizen. Hij was enige weken eerder uitgenodigd door een 'Eere-Comité' onder voorzitterschap van luitenant-generaal W.G.F. Snijders. Dit comité had zich ten doel gesteld om Van Heutsz voor zijn vertrek naar Nederlands-Indië te eren. Onder meer wilde men 'eene schilderij van de bestorming van Baté-Ilië (Salamanga) aanbieden aan het Instructie-Bataljon te Kampen, de instelling alwaar de Generaal van Heutsz als 16-jarige jongeling in militaire dienst trad, en waar hij dus zijn eerste schrede zette op zijne schitterende en voor Nederland en zijne Koloniën zoo zegenrijke militaire Loopbaan.' Salamanga ligt in Atjeh op Sumatra en de bestorming had op 3 februari 1901 plaatsgevonden, waarbij alle Atjehers waren

Leerlingenkantine van de SROI in de Vloeddijkkazerne. (Collectie Gemeentearchief Kampen)

omgekomen. Met deze militaire actie onder leiding van Van Heutsz was het Nederlandse gezag in Atjeh weer hersteld. Het schilderij zal maar kort in het bezit van de SVOI blijven, want het is in 1933 in bezit van de Koninklijke Militaire Academie te Breda gekomen. Het verlies van het schilderij is goedgemaakt met één van de laatste schilderijen van Hoyncck van Papendrecht, een afbeelding van oefenende infanteriesoldaten in de duinen. De aanduiding SVOI heeft inmiddels zijn langste tijd gehad, want de benaming verlofsofficier wordt in 1927 vervangen door reserve-officier en de school heet dan School Reserve Officieren Infanterie (SROI). De oude benaming blijft in Kampen echter nog jaren in zwang.

Het Infirmeriegebouw, het laatst in gebruik bij de Centrale Cursus, blijft voor ongeveer de helft nog enige tijd ter beschikking van het rijk. De vleugel aan de zijde van de Kalverhekkeweg wordt begin 1925 verbouwd. Op de begane grond komt een bewaarschool en op de verdieping wordt de verdreven naaischool gevestigd. Het is echter niet de bewaarschool van het Bregittenplein, maar de school uit de Botervatsteeg. Omdat het schoolgebouw Vloeddijk 41 niet nodig is voor militair gebruik, kan daar de bewaarschool van het Bregittenplein heen. De Stadsnaaischool krijgt omstreeks 1930 de naam Nijverheidsschool voor Meisjes. In 1928 neemt de Christelijke Lagere Landbouwschool als derde school zijn intrek in het gebouw. Een deel van de eerste verdieping en de in het gebouw aanwezige woning wor-

Schilderij van de bestorming van Batoe Iliq. (Collectie Historische verzameling Koninklijke Militaire Academie)

den in juni 1929 gratis in gebruik gegeven aan de 'Vereeniging Jeugdherberg' te Kampen. Deze vereniging was ontstaan op initiatief van de leraren van het Gemeentelijk Lyceum, drs. C.W.H. Lindenburg en H.J. Moerman, die met een groep leerlingen in 1928 een trektocht in Duitsland hadden gemaakt en in jeugdherbergen hadden overnacht. Enige tijd later komt ook de zolder ter beschikking van de jeugdherberg. Deze kan in 1932 na een verbouwing in gebruik worden genomen. Als er meer gasten zijn dan bedden kan men bij de garnizoenscommandant aankloppen en worden er onmiddellijk extra bedden, strozakken en dekens ter beschikking gesteld. Tot de opheffing in 1970 zal de jeugdherberg onder de naam 'De Steur' daar gevestigd blijven. Vanzelfsprekend gaat de naam Vloeddijkkazerne over naar het complex Vloeddijk 38.

De schietbaan in IJsselmuiden blijft in gebruik voor schietoefeningen met geweren. Nog steeds werd daar een jaarlijkse huur van f195,- voor betaald, maar dat huurcontract wordt beëindigd. De schietbaan wordt in het vervolg in bruikleen gegeven, waarbij het onderhoud voor rekening van het rijk komt. De schietbaan krijgt in 1926 groot onderhoud waarbij de linker schietbaan wordt verlengd van 150 tot 200 meter. Het tegenover de schiet-

Plan voor de aanleg van een schietbaan op de Greente. Bij a de vier schietpunten, de lijn a-b is de schietsrichting en ter hoogte van de n van Greente is haaks op de schietsrichting de kogelvanger gepland.
(Collectie Gemeentearchief Kampen)

baan gelegen café met de toepasselijke naam 'De Schietbaan' sluit in 1935 zijn deuren. Het pand wordt in 1976 afgebroken.

De schietbaan op de Greente is bestemd voor schietoefeningen met mitrailleurs. In het najaar van 1925 worden vier schietpunten en een kogelvanger op ongeveer 250 meter aangelegd. De schietsrichting is globaal noordwest, in de richting van de Ramspol.

Op de Wezeperheide wordt tegenover het terrein van de gemeentelijke waterleiding en ten westen van de weg Wezep-Heerde door de gemeente

een schietbaan aangelegd met zeven schietpunten. Verder worden er drie kleine betonnen bunkers gebouwd die als waarnemingsposten moeten fungeren.

Tot slot

De SROI wordt bij het begin van de mobilisatie in 1939 naar Breda verplaatst en zal niet meer terugkeren. De Vloeddijkkazerne behoudt tot 1970 zijn militaire functie. Vooruitlopend op het vertrek van de dan in Kampen verblijvende 2de Centrale Opleiding Administratief Kader (2de COAK) wordt de huur van de kazerne in dat jaar beëindigd.

Bronnen

Gemeentearchief Kampen

Het Nieuw-Archief: 92 t/m 97, 261 t/m 272, 892 t/m 897.

J.C. Witte, *J.B. van Heutsz leven en legende*, (Bussum, 1976)

Overzicht gebouwen in gebruik bij het garnizoen in 1920

Kazerne aan de Oudestraat. In 1938 is het gebouw Oudestraat 216 vernoemd naar generaal J.B. van Heutsz. Vanaf 1850 in gebruik bij het Instructie-Bataljon.

Koornmarktkazerne. In 1882 in gebruik genomen door de Hoofdcursus.

Infirmierie. Vloeddijk 159, hoek Kalverhekkeweg. Oorspronkelijk hospitaal voor het Instructie-Bataljon. In 1918 is daar de Centrale Cursus ondergebracht.

Militair Hospitaal. In 1917 is het militaire hospitaal verhuisd naar het gebouw van het voormalige Stadsziekenhuis, Vloeddijk hoek Molenstraat.

Manege. Ijsseldijk 12 naast de Bovenhaven. In 1897 gebouwd om de leerlingen van de Hoofdcursus te leren paardrijden.